

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ У
ЦЕНТРАХ ДИТЯЧОЇ ТА ЮНАЦЬКОЇ ТВОРЧОСТІ

Актуальність і ступінь дослідженості проблеми. Духовне оновлення України, процес демократизації суспільства, що значною мірою впливають на всі сфери людської життєдіяльності, передбачають створення сприятливих умов для утвердження атмосфери творчості і співробітництва, багатогранного розвитку особистості дитини, її здібностей і талантів.

Саме тому сьогодні особливо актуальним є завдання щодо створення сприятливого соціального середовища для розвитку творчої особистості юного громадянина. Мається на увазі не лише вплив сім'ї, школи, громадськості на формування особистості, а й тих факторів, які важче виявляються, прогножуються – творче, культурне, релігійне оточення індивіда, національні традиції, суспільно-економічні явища, засоби масової інформації тощо. За цих умов система соціальної допомоги виступає своєрідним координатором роботи по узагальненню різних впливів на розвиток творчої особистості.

В умовах сьогодення, відповідно до Державної цільової програми роботи з обдарованою молоддю на 2007 – 20010 рр. та Державної цільової програми розвитку позашкільної освіти на період до 2014 рр., коли науково-технічний прогрес висуває все більші і більші вимоги до особистості, її інтелектуального потенціалу, психологічних властивостей та інших особистісних якостей, обдаровані діти є основним творчим та науковим потенціалом держави, гарантією її соціально-економічного та наукового процвітання. В цьому сенсі виявлення обдарованих першочергова.

В останнє десятиріччя вітчизняними вченими проведено ряд досліджень специфіки соціальної та соціально-педагогічної роботи з учнями в різних освітніх системах. Це дослідження Л. Міщика, І. Зверевої, А. Капської, С. Савченко, В. Сидорова, О. Пічкаря, І. Миговича, Г. Лактіонової,

І. Козубовської, Г. Поповича, С. Марченко, С. Толстоухової, Н. Лавриненко, Н. Романової.

Представниками психологічної і педагогічної наук зроблено внесок у дослідження основних умов виховання обдарованої молоді. На думку вчених, творча діяльність передбачає наявність комплексу складних особистісних якостей, які зумовлюють виявлення активності обдарованих дітей, їх ініціативи (Ш. Амонашвілі, І. Волков, В. Дружинін, А. Матюшкін, В. Моляко, Б. Нікітін, К. Платонов, В. Рибалка, В. Семиченко, С. Сисоєва, Т. Сущенко, Б. Теплов та ін.). Тому постає питання про створення науково обґрунтованих підходів до обдарованої особистості як до складної педагогічної проблеми.

Проблеми виховання особистості дитини в умовах позашкільних навчальних закладів висвітлено у працях С. Букреєвої, В. Вербицького, Л. Ковбасенко, В. Мачуського, Л. Островської, В. Пострільоного, Г. Пустовіта, В. Редіної, Т. Сущенко, Н. Тернової та ін. Однак, такий аспект, як соціально-педагогічна робота з обдарованими дітьми у центрі дитячої та юнацької творчості вимагає детальнішого вивчення і обґрунтування. Виникає необхідність дослідження взаємних зв'язків цілісної структури творчої особистості, вихідних характеристик, рівнів та особливостей її розвитку, виявлення провідних тенденцій, які зумовлюють позитивний вплив сучасного соціуму, в якому формується обдарована особистість.

Актуальність визначеної проблеми, її недостатня розробленість обумовили вибір теми нашого дослідження **„Соціально-педагогічна робота з обдарованими дітьми у центрах дитячої та юнацької творчості”**.

Об'єкт дослідження: соціально-педагогічна робота з обдарованими дітьми.

Предмет дослідження: соціально-педагогічна робота з обдарованими дітьми у центрах дитячої та юнацької творчості.

Мета дослідження: визначити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити зміст соціально-педагогічної роботи з обдарованими дітьми у центрах дитячої творчості.

Відповідно до мети були визначені такі **завдання** дослідження:

1. Проаналізувати стан проблеми обдарованості школярів у соціально-педагогічній, психологічній теорії та практиці.
2. Обґрунтувати сукупність умов, спрямованих на активізацію розвитку творчої обдарованості школярів у центрах дитячої та юнацької творчості.
3. Експериментально перевірити ефективність соціально-педагогічного інструментарію у з обдарованими дітьми центрів дитячої та юнацької творчості.

Досягненню мети дослідження й розв'язанню поставлених завдань сприяло використання комплексу **методів** дослідження, а саме: теоретичних (вивчення, аналіз та узагальнення, синтез, систематизація), які дали можливість виявити й узагальнити дослідницькі матеріали з проблеми; емпіричних: діагностичні (анкетування, бесіда, тестування), педагогічні спостереження, які сприяли вивченню стану проблеми в практиці.

Результати дослідження. Розвиток, прогрес будь-якого суспільства неможливий без активізації діяльності людини. Протягом тисячоліть людина як активний творець суспільства була і є об'єктом пізнання представників різних філософських, педагогічних та психологічних шкіл. Нагромадження знань про розвиток людської природу було розпочате філософами Конфуцієм, Сократом, Платоном.

Так, Конфуцій висунув положення про те, що за природою люди близькі один до одного, але у процесі навчання далеко відходять один від одного. Його уявлення щодо отримання знань завдяки освіті здійснили вплив на характер дитини.

Платон вважав, що справжнє знання людина отримує не через відчуття, а шляхом чистого мислення. Ці ідеї є наслідком філософських поглядів на процес пізнання. Він також вимагав повністю передати виховання в руки держави, вважаючи, що потрібно спеціально відбирати та розвивати найбільш здібних дітей. Він підкреслював, що суспільство має примусити вивчати все, що найбільш корисне для держави. У філософських діалогах Платона, коли

його думка досягла зрілості, формулюється ставлення до знань, до людини [11].

Щодо проблеми виникнення феномену обдарованості, то відомо, що тривалий час панувало уявлення про її божественне походження. Прихильником такої думки, як зазначає А. Петровський, був саме Платон. Він стверджував, що здібності є вродженими, а знання, якими користується людина, - це її спогади про перебування в ідеальному світі „абсолютних знань”. Думка про вроджені здібності стає панівною у богословській догматиці [11].

В епоху Відродження ідеали щодо виховання дітей знайшли відображення в поглядах Ф. Рабле, Т. Мора, Р. Декарта.

Над розв'язанням проблеми розвитку творчого пізнання працювали представники Нової доби Дж. Локк, Ж.-Ж. Руссо, Й.-Г. Песталоцці. Ідеї творчого розвитку в процесі навчання і виховання знайшли відображення в працях відомих педагогів. У педагогічній спадщині Д. Дідро, Кондорсе, Песталоцці, Дістервега розроблені підходи щодо аналізу задатків, розумових сил і здібностей дітей.

Представники класичної західноєвропейської думки (Я. Коменський, Д. Локк, Ж.-Ж. Руссо, І. Герbart, А. Дістервег) вперше започаткували ґрунтовне розв'язання проблеми на теоретичному рівні (природа пізнання та методи пізнавальної діяльності), що суттєво позначилося на розвитку вітчизняної педагогічної думки другої половини дев'ятнадцятого – початку двадцятого століття у напрямку розуміння та тлумачення сутності пізнавальної діяльності учнів.

Я. Коменський знаходився під впливом розвитку природничих наук, відповідаючи на запити часу, створює закінчену теорію, в якій намагається розв'язати і питання, що пов'язані з проблемою розвитку і формування пізнавальних здібностей учнів [15].

У питаннях навчання учнів творчому мисленню, спеціального формування в них розумових здібностей Я. Коменський займав позицію невтручання, сліпого слідування за природою розуму дитини, а не його

активного вдосконалення (додамо, що педагог мав рацію, коли говорив про дотримання природних здібностей учня) [15].

Проблему розвитку пізнавальної діяльності учнів та методів пізнання одним із перших вітчизняних педагогів почав розглядати К. Ушинський. Природу пізнання він розглядав у філософському, фізіологічному і психологічному плані. Використання найсвіжіших на той період наукових знань про механізми і природу пізнання дозволило К. Ушинському розробити теорію методів навчального пізнання як специфічного процесу [14].

У дев'яностих роках дев'ятнадцятого століття в Сполучених Штатах Америки зародилася, а потім розквітла так звана „філософія прагматизму”. Американський філософ і педагог Дж. Дьюї велику роль у розвитку дитини надавав спадкоємності, підкреслюючи, що сукупність розумових і фізичних властивостей індивіда є надбанням і передається у спадок [4].

Як бачимо, поняття „обдарованість” має свою історію, різні думки обстоювалися з цього приводу. У різних наукових джерелах підкреслюється багатозначність терміну „обдарованість”, можна відмітити багатогранність підходів щодо його розгляду, намагань типологізувати даний феномен. При визначенні обдарованості як неординарного явища науковці використовують поняття „феномен”, що в перекладі з грецької означає „те, що з'являється” [1].

Аналіз філософської, психологічної і педагогічної літератури показав, що це поняття і сьогодні залишається складним і дещо суперечливим, оскільки обумовлено складністю самого явища обдарованості.

Так, одні вчені вважають, що обдарованість - це сукупність задатків, природних даних, характеристика ступеня вияву та своєрідності природних передумов здібностей; інші - талановитість, наявність внутрішніх умов для видатних досягнень та діяльності; треті - розумовий потенціал, інтелект, цілісна характеристика індивідуальних пізнавальних можливостей тощо.

Під обдарованістю звичайно розуміють генетично обумовлений компонент видатних досягнень особистості, що присутні у формі дозованого потенціалу. За визначенням Г. Костюка, під терміном „обдарованість”

розуміється індивідуальна потенціальна своєрідність задатків людини, завдяки яким вона „може досягти значних успіхів у певній сфері діяльності” [13].

В Українському педагогічному словнику С. Гончаренка обдарованість визначається як індивідуальна потенціальна своєрідність задатків людини, завдяки яким „вона може досягти значних успіхів у певній галузі діяльності” [2].

Ми поділяємо думку Б. Теплова про те, що при визначенні основних понять про обдарованість найбільш доцільно виходити з поняття „здібність”, а самі здібності є якостями або окремими структурами якостей особистості, які виступають як її індивідуально-типологічні особливості і формуються на основі задатків індивіда [12].

Вчений виділив три ознаки здібностей: здібності – це індивідуально-психологічні особливості, які відрізняють одну людину від іншої; здібності - це лише ті особливості, які мають відношення до успішності виконання діяльності або декількох діяльностей; здібності не можуть бути зведені до знань, вмінь та навичок, які вже має людина, хоча і обумовлюють легкість та швидкість їх здобуття [3].

Зокрема, В. Дружинін визначає дитячу обдарованість як високий та надвисокий рівень розвитку здібностей дитини, які проявляються в очевидних видатних досягненнях у тій чи іншій сфері діяльності [3].

Кожен дослідник віддзеркалює певне ставлення до розуміння проблеми обдарованості, проте, жоден із підходів не дає вичерпної характеристики феномену. І це в якійсь мірі зрозуміло, оскільки дослідження спеціалістів протягом всього двадцятого століття свідчать про те, що обдарованість - інтегративна якість особистості.

В суспільній теорії і практиці існує ряд моделей і концепцій обдарованості. Викликає інтерес концепція обдарованості, яку запропонував А. Матюшкін. Обдарованість, на його думку, є комплексом інтелектуальних, творчих та мотиваційних факторів. Вона розглядається як загальна передумова розвитку і становлення творчої особистості. При цьому автор виділяє в

обдарованості наступні п'ять компонентів: домінуюча роль пізнавальної мотивації; дослідницька, творча активність, яка виявляється у пошуках нового, в постановці і вирішенні проблем; можливість досягнення оригінальних рішень; можливість прогнозування і передбачення; здатність до створення ідеальних еталонів, які забезпечують високі естетичні, моральні, інтелектуальні оцінки. Вчений вважає принципово важливим зауважити, що обдарованість, талановитість необхідно пов'язувати з особливостями власне творчої діяльності, проявом творчості, функціонуванням творчої людини. Нам імпонує в концепції А. Матюшкіна акцентування ролі творчості в розвитку обдарованості, бо саме вона є специфічною якістю діяльності обдарованої особистості [5].

Перш ніж перейти до розгляду типологій обдарованості, потрібно визначитися щодо творчої складової обдарованості. З приводу творчої складової обдарованості точилися і точаться дискусії (В. Андреев, Л. Гурова, О. Матюшкін, Н. Лейтес, В. Шубинський, В. Мерлін та інші). Їх сутність полягає в тому, що одні дослідники відстоюють правомірність виділення творчої обдарованості як окремого самостійного її виду; інші спеціалісти звертають увагу на те, що творчість, креативність є елементом усіх видів обдарованості. Зокрема, О. Матюшкін наполягає на тому, що є лише один вид обдарованості – творча; якщо немає творчості, безглуздо говорити про обдарованість [5].

В. Моляко виділив в системі творчого потенціалу такі складові: задатки, схильності, які проявляються в підвищеній чутливості, певній вибірковості, перевагах, а також у динамічності психічних процесів; інтереси, їх спрямованість, частота і систематичність їх виявлення; домінування пізнавальних інтересів; прагнення до створення нового, схильність до створення нового, до пошуку і вирішення проблем; швидкість у засвоєнні нової інформації; утворення асоціативних масивів; схильність до постійних порівнянь, співставлень, вироблення еталонів для наступного відбору; прояви загального інтелекту - сприйняття, розуміння, швидкість оцінок і вибору шляху

вирішення, адекватність дій; емоційне забарвлення окремих процесів, емоційне ставлення, вплив почуттів на суб'єктивне оцінювання і т. ін.; цілеспрямованість, рішучість, працелюбство, систематичність у роботі, сміливе прийняття рішень; творчість - вміння комбінувати, знаходити аналогії, реконструювати; схильність до заміни варіантів, економічність в рішеннях, раціональне використання засобів, часу та ін.; інтуїтивізм - схильність до надшвидких оцінок, рішень, прогнозів; порівняно більш швидке оволодіння вміннями, навичками, прийомами та інші; здатність до побудови особистісних стратегій і тактик при вирішенні загальних і спеціальних нових проблем, завдань, пошук виходу із складних, нестандартних, екстремальних ситуацій [6; 7].

Типологічний підхід до проблеми обдарованості людини дістав свого розвитку у психологічній науці в межах психофізіології індивідуальності. Витоки цього напрямку містяться у працях І. Павлова, який розподіляє людей з урахуванням типів вищої нервової діяльності [9]. Він виділив три типи вищої нервової діяльності: мисленнєвий, художній, середній. Слід зауважити, що при реалізації типологічного підходу майже всі дослідники посилаються на І. Павлова і на цій основі будують типологічні концепції.

Опрацювання науково-теоретичних джерел, в яких представлені погляди вітчизняних та зарубіжних вчених щодо видів обдарованості, дає нам підставу розглядати: інтелектуальну, академічну, соціальну, технічну, художню, психомоторну, духовну обдарованість.

Обдарованість невід'ємно пов'язана з творчістю. Будь-який вид спеціальної обдарованості (музичної, художньої, інтелектуальної, технічної і т.д.) включає в себе елементи творчості. Однак, коли йдеться про творчу обдарованість, як правило, говорять про вищий рівень розвитку спеціальної обдарованості. Для того, щоб результати творчості відповідали критерію новизни, оригінальності, необхідний високий рівень і здібностей, і операційно-технічних умінь, які дозволяють досягти цих результатів. Дослідження особливостей творчої обдарованості повинно бути спрямоване на її прояви в конкретних видах діяльності.

Задля цього в Україні історично склалася певна організаційна система МАН України, центри науково-технічної творчості учнівської молоді та центри дитячої та юнацької творчості (далі ЦДЮТ). Очолює її Державний центр науково-технічної творчості учнівської молоді України, який перебуває у адміністративному підпорядкуванні Міністерства освіти і науки України. Він є організаційно-методичним центром з пошуку обдарованої учнівської молоді, дитячої технічної творчості в Україні [16].

ЦДЮТ – заклад освіти, призначений надавати дітям та юнацтву додаткову освіту, спрямовану на здобуття знань, умінь та навичок за інтересами, забезпечувати потреби особистості у творчій самореалізації, організації її змістовного дозвілля; це широко доступна навчально-виховна установа, яка надає дітям підліткам рівні можливості для творчого розвитку і самовизначення у вільний час. Головними завданнями ЦДЮТ є:

- створення умов для гармонійного розвитку особистості, задоволення всебічних потреб у додатковій освіті в сфері наукової, художньої, декоративно-прикладної творчості, еколого-натуралістичній, туристсько-краєзнавчій, фізкультурно-оздоровчій, військово-патріотичній та інших видах діяльності, організацією дозвілля дітей та учнівської молоді;

- збереження та розвиток кращого досвіду світової та національної практики позашкільної роботи з дітьми та учнівською молоддю, сприяння впровадженню якісно нових форм, методів і засобів навчання та виховання;

- створення системи пошуку, розвитку, підтримки юних талантів і обдарувань для формування творчої та наукової еліти у різних галузях суспільного життя, стимулювання творчого самовдосконалення дітей та учнівської молоді;

- формування в учнів та молоді національної самосвідомості, активної громадської позиції;

- задоволення потреб учнівської молоді у професійному самовизначенні відповідно до її інтересів та здібностей.

ЦДЮТ розробляє та затверджує програму реалізації головних напрямків діяльності з урахуванням особливостей, інтересів учнівської молоді, потреб сім'ї, інших освітніх закладів, молодіжних та дитячих громадських організацій тощо. Також організовує роботу з учнями впродовж календарного року. У період канікул здійснюється масова робота з учнями, в тому числі туристичні походи, екскурсії, подорожі, експедиції, змагання, табірні збори, відкриває табори та туристичні бази тощо.

Навчання здійснюється в одновікових і різновікових об'єднаннях за інтересами (гурток, секція, студія, клуб, ансамбль, театр тощо).

У масовій роботі ЦДЮТ взаємодіє з сім'єю, громадськими організаціями, навчальними закладами, позашкільними, культурно освітніми установами і важлива роль у цьому процесі, безперечно, належить соціальному педагогові.

Зміст і принципи функціонування системи виховання пов'язані з ціннісними орієнтирами, визначеними у суспільному житті. Соціальні зміни, що відбуваються в нашій державі, актуалізують нові завдання у сфері виховання, зумовлюють необхідність пошуку прогресивних методів і підходів для реалізації цих завдань.

Основним принципом побудови виховання майбутнього покоління в ЦДЮТ є збереження надбань минулого з гармонійним доповненням ефективними підходами та методами, відомими сучасному людству. Таким надбанням минулого можна вважати організацію творчої діяльності дітей, юнацтва чи дорослих у гуртках.

У процесі становлення особистості гуртки виконують різноманітні функції: розширюють та поглиблюють знання у тій чи іншій сфері науки, техніки, мистецтва; виконують роль "репетитора" (гуртки: математики, фізики, астрономії, комп'ютерної техніки, іноземних мов та ін.); здійснюють професійну підготовку: наприклад, плетіння з лози, кінологи, вишивання та ін.; розважально - комунікативні, які організовують дозвілля людини, сприяють створенню психологічної комфортності відпочинку.

В умовах дозвілля формуються неформальні колективи, що дає можливість особистості виступати у нових соціальних амплуа, де вона задовольняє особистісні потреби у самоперевірці, самооцінці особистого "я". Це зона активних стосунків, задоволення особистих інтересів, це зона для розвитку дружби, товариськості, психологічної сумісності.

Діяльність у гуртку є важливою формою педагогічного впливу на формування особистості, коли реалізується цілий комплекс навчально - виховних завдань, а саме: формується суспільно корисна активність гуртківців; розвивається інтерес до науки, сучасної техніки, науково-дослідницької роботи, творчого підходу у будь - якій діяльності; цілеспрямовано виховується професійний інтерес; розширюються комунікативні стосунки між членами колективу, розвивається повага до особистості та здатність до самоконтролю, самооцінки; розвивається емоційна сфера особистості, створюється доброзичлива атмосфера у колективі гуртка, закладається основа для товаришування, взаємодопомоги; через діяльність гуртка з'єднується колектив з життям, вирішуються актуальні і значущі завдання. За змістом гуртки поділяються на ряд напрямків, які диференціюються тематикою роботи в них і віком учнів[16].

При ЦДЮТ працюють соціальний педагог і практичний психолог. Приступаючи до роботи з групою дітей у гуртку вони вивчають їх індивідуальні особливості, не тільки рівень творчого розвитку, але й всі інші сторони їх життя. Це дає можливість так планувати роботу, щоб кожне заняття стало джерелом накопичування духовних цінностей, відкриттів і перспектив на майбутнє. До завдань соціального педагога, що працює в ЦДЮТ входить виявлення, навчання і розвиток обдарованих дітей, супровід і підтримка інновацій у роботі з обдарованими дітьми, вивчення вікових і індивідуальних особливостей дитини, робота з сім'ями з питань навчання і розвитку обдарованої дитини, проведення діагностики і прогнозування, а також розробка рекомендацій що сприяють оптимальному навчанню і розвитку обдарованої дитини.

Зміст експериментальної роботи виражається в проведенні експерименту стосовно визначення рівня пізнавальної активності, пізнавальної мотивації; рівень інтелектуального розвитку; рівень креативності; ступеня оригінальності мислення.

Дослідження проводилось на базі Івано-Франківського міського центру дитячої та юнацької творчості. Нашими респондентами було 115 дітей, які займаються у гуртках.

Розпочинають вивчення вихованців вже під час відбору до гуртка. Для отримання даних про деякі аспекти особистості ми використовуємо метод спостереження за реакціями поведінки учня в процесі навчання і виховання. Для вивчення особливостей дітей та юнацтва використовуємо різноманітні методи і методики, а саме: особисте враження вихователя, спостереження, анкетування, тестування, збір фактичних даних про гуртківця у школі, у сім'ї тощо. Все це ми робили так, щоб у вихованця з'явилося бажання розкрити свою індивідуальність. В результаті чого сформували групи враховуючи також бажання дітей і їх батьків. 30 % учнів порекомендували займатись у двох гуртках.

У характері відносин зіткнулись з безмежною кількістю проявів вікових якостей вихованців таких як: категоричність, непостійність, нестримність, зверхність. Корегувати все це можна лише у ході дружніх стосунків. Тому ми працюємо над вдосконалювати стосунки між членами колективу, виховувати доброту та терпимість до інших, здатність розуміти дії інших і, коли треба, підтримувати їх; розвивати індивідуально-психологічні особливості учнів: врівноваженість, увагу, мислення, рухливість нервових процесів особистості.

У ході роботи ми вивчали потреби у творчій діяльності вихованців ЦДЮТ. З метою діагностики дітям пропонувався ряд тверджень. Так, твердження «пізнаю красу творчої діяльності» вибрало 89 % учнів; «робота в гуртку допомагає мені здружитись» – 35 %; «займаюся тільки цікавими видами діяльності» – 45 % опитаних.

Також використали наступні методики: «Анкета мотивів навчальної діяльності», «Опитувальник вивчення рівня пізнавальної активності учнів», «Тест «Шкала прогресивних матриць» Дж. Равена», «Короткий тест творчого мислення П. Торренса», «Опитувальник особистісної схильності до творчості Г. Девіса» [10, 5]. Дані методики визначають пізнавальну активність; пізнавальну мотивацію; рівень інтелектуального розвитку; рівень креативності; ступінь оригінальності мислення.

В результаті ми реєстрували такі показники її поведінки у діяльності: допитливість (96 %), прояви пізнавальної активності (80 %), рівень мовленнєвої продуктивності у спілкуванні (76 %), наявність фантазії (97 %), вміння розв'язувати певні завдання, схильність до винахідництва (80 %).

Задля отримання інформації про внутрішнє спонукання та стан здібностей дитини ми використали метод опитування. Так, на запитання щодо улюблених видів занять, то 25 % дітей комфортно почувають себе у школі і їх улюблене заняття – навчання; 25 % вдома і допомагати батькам, 50 % на вулиці (включно позашкільні установи) і їх заняття – ігри, музика, малювання, моделювання, техніка. 25 % опитаних обговорюють свої плани з дорослим, 20 % готові поділитись з однолітками, 10 % вважають що про їх плани, задуми мають знати і дорослі, і однолітки, 35 % вважають, що плани – це їх особиста справа. Діти у поведінці найчастіше наслідують вчителів, батьків, друзів з вулиці. Вихід зі складних ситуаціях 45 % дітей бачать вдома (підтримка батьків), 25 % в школі (вчителі) і 30 % – на вулиці. Як бачимо, обдаровані діти проявляють себе у позашкільному середовищі, вплив на розвиток обдарованості найчастіше мають дорослі. Соціальному педагогу ЦДЮТ потрібно проводити роботу з батьками і вчителями з виявлення схильності до різного виду занять, прояву творчих поривань, кмітливості і винахідливості.

Діти привітно зустрічають такі форми роботи як тренінги. З дітьми ми провели цікавий і ефективний тренінг креативності. Нами виявлено приховані здібності дітей, також відбулося подолання міжособистісних, емоційних, психологічних бар'єрів що ускладнюють розвиток обдарованих дітей.

Щодо роботи з батьками, то ми провели анкетування батьків. Виявили, що батьків, котрі дуже мало цікавляться життям дитини, байдужі до її інтересів, настрою, пригнічують її допитливість серед опитаних немає; 4 % батьків підтримують дитину, цікавляться її проблемами, проводять з нею вільний час нерегулярно, від випадку до випадку; 11 % батьків належать до тих, що загалом позитивно ставляться до своєї дитини, розвивають її самостійність, цікавляться її захопленнями, вміють заохотити, наштовхнути на нові ідеї; 70 % опитаних батьків тактовно і терпляче ставляться до надлишкової активності дитини, стимулюють проблемність її мислення, розвивають її самостійність і незалежність; 15 % батьків занадто опікують свою дитину, їхнє стимулювання здорового розумового розвитку поступово перетворилося на так званий «парниковий ефект».

Логічним продовженням роботи з батьками після такого анкетування був тренінг-курс «Школа ефективного батьківства», який ми впорядкували і провели для тих батьків, в котрих недостатньо розвинені навички необхідні для виховання обдарованих дітей. Учасниками семи занять тренінг-курсу стали 17 батьків, котрі брали участь в анкетуванні і результати показали доцільність їх участі у такому заході. Після тренінгового курсу повторно було проведено анкетування. На запитання «Чи розвиваєте ви здібності своєї дитини» 75 % батьків відповіли, що створюють всі умови і докладають великих зусиль для розвитку здібностей своєї дитини. Середній рівень зусиль спостерігається у 25 % учасників.

На основі вищезазначеного можемо зробити висновок, що проведення тренінгів з батьками обдарованих дітей є досить ефективним методом, щоб спонукати батьків до співпраці зі своєю обдарованою дитиною. А коли вдома для дитини створюються сприятливі умови для розвитку здібностей, то ці здібності обов'язково переростуть в обдарованість.

Отож побудова стратегії соціально-педагогічної роботи з обдарованими дітьми у ЦДТ передбачає її всебічне вивчення. Це є одним із першим етапів

допомоги соціального педагога обдарованій дитині. А підтримка і розуміння батьків здатні зберегти творчі здібності обдарованої дитини.

Список використаних джерел

1. Большая Советская Энциклопедия: В 30-ти т. Т.27. - М.: "Советская Энциклопедия", 1977. - 624 с.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. - Київ: Либідь, 1997.-376с.
3. Дружинин В.Н. Психология общих способностей. - Спб.: Питер, 1999. - 356с.
4. Дьюи Д. Психология и педагогика мышления. - М.: Совершенство, 1997.-208с.
5. Матюшкин А.М. Загадки одаренности: проблемы практической диагностики. - М.: Школа -пресс, 1993. - 127 с.
6. Моляко В.А. Творческая одаренность и воспитание творческой личности. - К., 1991.- С. 19.
7. Моляко В. Психологія творчості – нова парадигма дослідження конструктивної діяльності людини // Практична психологія і соціальна робота. – 2004. - №8. С. 1-4.
8. Обдаровані діти: Діагностика та супровід / Упоряд. Т. Червонна. — К.: Шкільний світ, 2008. — 128 с. — (Бібліотека «Шкільного світу»)
9. Павлов И.П. Общие типы высшей нервной деятельности животных и человека // Павлов И.П. Полное собрание трудов: В 4-х т. Т. 3. - М.- Л.: Изд -во Академии наук СССР, 1949. - С.516-536.
10. Пашнєв Б., Зуєв І., Павленко В., Халін А. Система пошуку обдарованих учнів сучасними психодіагностичними методами: авторська програма // Психолог. — 2004. — листопад 43 (139). —С. 5–15
11. Платон. Собрание сочинений: В 4-х т. Т.2. - М.: Мысль, 1993. - 528 с.
12. Теплов Б.Н. Избранные труды: В 2 -х т. - М.: Педагогика, 1985.
13. Ушинський К.Д. Вибрані педагогічні твори. Т.1. - К.: Рад. школа, 1983. - 489с.
14. Украинская Советская Энциклопедия: В 12-ти т. Т.7. - К.: Главная редакция Украинской Советской Энциклопедии, 1982. - 567 с.
15. Хрестоматия по истории зарубежной педагогики / Сост. и авт. вводных статей чл. -корр. АПН СССР, проф. А.И. Пискунов. - М.: Просвещение, 1971.-560 с.
16. <http://osvita.ua>